

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 35' - Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: L. Klauž
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslovanske tiskarne (K. Čeč)

Ljubljana, 2. marca 1939

Leto V — Številka 20

Bela smrt

grozi narodom v Evropi

Robert Malthus je trdil, da bo prevelik prirastek prebivalstva potegnil človeštvo v veliko bedo, ker bi produkcija življenjskih potrebščin več ne mogla slediti hitremu narastku prebivalstva. Vprašanje je, ali moreta naravni narastek prebivalstva in gospodarskih proizvodov ostati v takem sorazmerju, da zadovolji gospodarstvo potrebam človeštva.

Robert Malthus (1766—1834) — anglikanski pastor, nato profesor politične ekonomije v Ailesburgu, je odgovoril na to vprašanje negativno. Izračunal je, da bo število prebivalstva, če se bo razmnoževalo brez vseh ovir, naraščalo v geometričnem postopku 2, 4, 8, 16, 32 — dočim raste množina produkcije po aritmetičnem postopku 2, 4, 6, 8, 10. Posledica bi bilo skorajšnje obubožanje.

Toda kljub temu, da se človeštvo, bodisi zaradi preventivnih zaprek, ki so lahko nemovalne (prostitucija, splavi, onamija), ali pa etično dovoljene (celibat, vzdržnost v zakonu), bodisi zaradi represivnih zaprek (vojna, bolezni, nesreče) vse namreč v geometrični postopki, vendar dosega tako višino, da povzroča bedo. Ako hočemo izboljšati gospodarstvo — pravi Malthus — moramo omejiti število poedincev s pospeševanjem preventivnih sredstev.

Prvi stavek — o geometrijskem narastku prebivalstva je pravilen. Drugi stavek — o gospodarski produkciji — je Malthus zgrešil, ker ni mogel in tudi ni poznal velikega napredka industrije. Zgodilo se je namreč prav nasprotno, kar je pričakoval Malthus, namreč, da je danes svet bolan zaradi prevelike proizvodnje in ne narobe. Ne primanjkuje torej življenjskih potrebščin, ampak trgov, kjer bi jih spravili v promet.

Malthusov nauk je postal poguben za Evropo, ker zahteva omejevanje rojstev. Malthus je hotel to doseči z moralnimi sredstvi, kot pravi onalist je omenil, da človek lahko z razumnim ukroti svoje strasti. Druga napaka pa je bila ta, da je ves skupek ostalih vrednot, tudi moralnih, podredil ozkosrčnim gospodarskim ciljem poedincev, torej moralnega človeka-anonoma. Ze njegovi učenci so pri uporabljanju preventivnih sredstev odvrgli vsak ozir na moralno in na ta način razvili »neomaltuzijanizem«, očeta bele kuge, ki je razdejala Evropo.

S krščanskega stališča moramo zreti na problem populacije v okviru morale in božjih postav. Pri tem moramo ekonomske in socialne faktorje podrediti moralnim in duhovnim. Na človeka moramo gledati kot na božje in duhovno bitje in to zaradi tega, ker danes

iščejo države rešitve v neomaltuzijanizmu, sicer nasprotnem, a prav tako nekrščanskem smislu. Danes namreč mnoge države pospešujejo rojstvo otrok, ki bodo nekoč lahko dobri sužnji države in glavno pri tem je, da se rodi kar največ otrok.

Pomniti pa moramo tudi, da je Bog tisti, ki vodi usodo in bodočnost človeštva in kakor vse drugo, tako je tudi On sam uredil zakone razmnoževanja, v katere nima nihče pravice posegati.

Malthusov nauk o »maltuzijanizmu« je torej zrasel na podlagi trditve, da bo nesorazmerje med številom poedincev in gospodarsko proizvodnjo pripeljalo do vsesplošne bede. Danes ni več nevarnosti preobljudenosti, ampak prav največjim narodom grozi, da bodo čez nekaj desetletij postali majhni in da bodo celo propadli. Italijanski list »Popolo d'Italia« je napisal sledeče besede: »Pred nekaj leti smo govorili, da so Italijani narod brez prostora, čez nekaj let bomo lahko rekli, da je zadosti prostora, da pa ni Italijanov.« Dejansko stanje naj pokažejo statistike.

Francija je od nekdanjega klasičnega zgleda dežele, kjer celokupno število rojstev postopoma pada.

Število rojstev na 1000 preb.	Celokupno štev. rojstev
1800: 32.5	1777: 998.000
1850: 26.7	1868: 1,034.000
1900: 20.5	1908: 791.700
1935: 15.1	1933: 680.000

Skupno število prebivalstva:

1777: 24,000,000
1808: 38,000,000
1908: 39,000,000
1933: 42,000,000

Navedene številke kažejo, da ima Francija z 42 milijoni prebivalci celih 300.000 rojstev manj kot z 24 milijoni pred poldrugim stoletjem.

Nemčija. Pri njej je nazadovalo število rojstev prav tako silovito, kakor je poprej naraščalo.

Število prebivalstva:	Rojstev na 1000 preb.
1850: 35,000,000	1880: 40,9
1870: 41,000,000	1890: 37,9
1900: 56,000,000	1900: 36,8
1914: 68,000,000	1908: 32,2

Skupno število rojstev:

1908: 2,015,000 (največ)
1920: 1,559,000
1930: 1,127,000
1933: 956,000

V 25 letih je v Nemčiji skupno število rojstev padlo več kot za 50 odstotkov, čeprav se je skupno število prebivalstva povečalo, Slovanska Poljska je imela v istem času s polovico manj prebivalstva (32 milij.) nič manj kot 1,015.800 rojstev. Nemčija gre torej po poti Francije. V najnovejšem času znaša število rojstev 1,300.000.

Anglija je kljub svojemu bogastvu in razkošju prišla v še večjo krizo kot Nemčija. Število rojstev je padlo v Angliji še nižje kot pri Francozih, in sicer znaša 15 na 1000 prebivalcev. L. 1880: 20 milijonov prebivalcev in 891.000 rojstev; l. 1933: 40,350.000 prebivalcev in 580.000 rojstev.

Po ostalih evropskih državah je število rojstev še sorazmerno visoko, število rojstev na 1000 prebivalcev pa je padlo povsod. Najboljše odrežejo danes slovanske države: Poljska, Jugoslavija in Bolgarija, nato (Španska), Portugalska in Grška. Vse te so v prvi stopnji izumiranja. Večina jih je že v drugi stopnji padanja rojstev. Nekateri narodi, kot Francozi in Nemci bodo okrog l. 1940 že stopili v tretjo stopnjo padanja rojstev.

Prebivalstvo današnje Jugoslavije bo čez

Naše narodno gledališče

Včasih je ves narod pričakoval gledaliških predstav z nekim posebnim občutjem. Vso slovesnost, ki je mogla dvigniti v človeku čut njegovega dostojanstva, je vodil in spremljal pesnik sam. Gledalcu so te predstave dušo do dna razburkale, tudi večkrat so isto predstavo igrali pred atenskim občinstvom.

Im bil je tudi čas, ko so še večje mase, morda nevednejše, toda nič manj navdušene od vere, prodirale ob priliki obreda, se ustavljale na poti, na slabih cestah ob vsakem vremenu in stale ure dolgo, včasih po cele dni, da so predstavi prisostvovali. V silnem doživljaju je ljudstvo padlo na kolena, ko je zaslutilo ob predstavi bližino in pravičnost božjo.

Gledališke predstave so bile torej i v starem i v srednjem veku nekaj velikega in slovesnega ter za vso deželo nekaj vabljivega. Najbrže zato, ker so kazale slike in izražale misli, ki so bile po obliki in po vsebini narodu pristopne, njegova duhovna hrana in pouk.

Tudi danes posvečajo v modernih državah veliko skrb teatru in sicer tako veliko, če ne še večje kot katerikoli drugi panogi gospodarskega ali javnega delovanja. Politična volja hoče s teatrom nazorsko vzgajati in je tako postalo gledališče orodje nacionalne miselnosti ali pa stranke. Podobno dviga tudi to novo prizadevanje gledališke predstave na stopnjo posebne slovesnosti. V Nemčiji so n. pr. gledališki tedni po mestih, ali pa slavnostne igre ves mesec. Največja dela igrajo najboljši igralci, ki jih režirajo najslavnejši nemški režiserji. Tako doživi vsaka pokrajina na leto vsaj enkrat v glavnem mestu veliko gledališko slavnost, za katero delé tudi brezplačne vstopnice. Poleg značaja slovesnosti opazamo tudi v

Današnja številka vsebuje:

Sokolstvo in slovanstvo
Procvit kat. skavtizma
Trabanti boljševizma
Francoski parlamentarci v Barceloni
Radio vojska
Naše narodno gledališče

50 let doseglo število 30,000,000, če bo ostalo razmerje rojstev tako, kakršno je danes. Prav tako pa bo po prognozi francoskega demografa Mesuarda imela Francija čez 50 let 35 milijonov, Nemčija 30 milijonov, Italija 20 milijonov, Anglija 15 milijonov prebivalcev.

Neomaltuzijanizem je torej Evropo v dolgih letih zelo opustošil in ji grozi s popolnim propadom, ako se mu ne bo odpovedala. Po obstoječih številkah se Slovanom obljublja še najlepša bodočnost.

»modernih« držav prizadevanje najti svojo nacionalno ali narodno igro, ki naj bi bila čim močnejše in čim tesneje z narodom, z njegovimi nalogami in cilji povezana in ki ne more in ne sme prezreti bistvene svoje naloge: narodove vzgoje.

Ob tem silnem prizadevanju evropskih narodov za svoje nacionalno gledališče je človeku še posebno čudno ob naših domačih razmerah. Pri nas ne vidimo kake močne skrbi, da bi bilo naše Narodno gledališče res narodno. Mi še ne poznamo kakih slavnostnih gledaliških predstav vsako leto in ne vidimo mnogo iskanja narodove duše, teženj, trpljenja in zahtev narodovih na odru naše Drame. Zdi se, da ni tistega odgovornostnega prizadevanja tudi pri upravi, kakor ga vidimo pri naših igralcih, ki svojo nalogo z veliko požrtvovalnostjo pa tudi odlično sposobnostjo vrše.

Čakamo na slovenski repertoar. Ni mogoče, da bi bil slovenski, če iz slovenskega občestva ne živi, iz njegovega duha in teženj. Repertoar mora vero v človekovo dostojanstvo, v božje in npravne vrednote utrjevati. Ne sme nagon nad vsako notranjo stvarjo triumfirati, ne morejo in ne smejo biti vezi časti in domovinske moči vabljive, da se družina razdre, kakor je bilo tu pa tam prikazano v dramah, ki so bile na vzporedju našega Narodnega gledališča. Ne potrebujemo Slovenci takih del, tudi za ceno umetnosti ne. Saj končno »če je vse dovoljeno, kar človek želi«, potem prav za prav ni nikakšne tragedije več in ne komedije. Če se je ljubezen tako ponižala do mesenih poželenj kot kažejo nekatera dela, če je čast izročena smešnosti, če je socialni red

na glavo postavljen in vera prezirana, če je osebnost sama potegnjena v dvom, če predstavlja samo še snopič zmedenega nagona, če človek, namesto da bi se razvijal in izpopolnjeval, vidi svoje poslanstvo le v tem, da spozna sebe, ali v veliki meri sebe samega išče, če v sebi in nad seboj nikakšnega odpora več ne najde, potem so to samo še izbruhi brez smotra, odkritja brez smisla, opisovanja, vtisi, slike... Tu bomo okušali samo muziko, ki nas zabava in zapeljuje, ki nas zazibava in se nam dobrika. Ne bodo pa našim mislim take predstave kakih velikih zahtev stavljale, ne bodo nas bližje k človeški dovršitvi dvigale.

Zahteva naroda mora biti, da je teater hrana in ne strup našim dušam. Ne smemo pozabiti, da sta bila stari Rim in Bizanc po gledaliških predstavah onečasena in da so visoke oblike dramske umetnosti s padcem rimske države popolnoma propadle. Pa tudi tega ne pozabimo, da je bila nova dramska umetnost spet od klerikov najdena v novem svetu po predstavi vzvišenega misterija svete Daritve.

Mi iščemo in čakamo novo dramo, ki bo slovenska. Naj nam nihče ne očita, da hočemo le kake verske igre, ali kako tendenčno dramo. Če bi bili tako smešno otročji kot so naši idejni nasprotniki, bi morali v gledališču, kakor hitro slišimo besede: slovenski narod, katoliška cerkev, Bog... napraviti močen aplavz. Še prej pa seveda si nabaviti vstopnice, že prej, ko se prične predprodaja.

★

Da ni naše gledališče tako, da bi res čutili vsi Slovenci potrebo po njem, je jasno. Da ni prizadevnosti velike zanj, razen morda nekaterih, ki bi ga radi imeli za svoje orodje, je spet očitno.

Ze »Slovenski teden« je tak. Imel je na sporedu resda sama slovenska dela in pomeni brez dvoma korak bližje slovenskemu gledališču, ali bil je brez vsake skrbnosti pripravljen,

Božja delavnica

6. O razvojnih teorijah

Ker je razvojni (evolucijski, descendenci) nazor naravnejši, človeški miselnosti bližji in prikupnejši od stalnostnega naziranja, je zato tudi verjetnejši in med prirodoslovci bolj razširjen. — Poudariti je treba, da se je razvojno naziranje v zgodovini prirodoslovnih ved večkrat menjalo. Ze starogrški misleci so resno zagovarjali razvojno misel v prirodoslovju, seveda v zelo preprosti obliki. Po arabskih učnjakih se je razvojna misel ohranila tja v srednji vek in dalje do prebujenja prirodoslovnih ved ob koncu srednjega in začetka novega veka. Tedaj so bili predvsem redovniki, ki so zarezali prve globoke brazde na zanemarjeni ledini prirodoslovja in povzročili, da se je silno razširilo zanimanje za prirodo in njeno vršenje in s tem tudi zelo poglobilo prirodoslovno znanje. Nujno se je torej pojavila potreba po globlji razlagi vprašanja o postanku sveta in prav posebno še o postanku živih bitij, ki je dobesedno razumevalo in tolmačilo svetopisemsko poročilo o ustvarjenju sveta in živih bitij, je bilo pretesno in ni več zadovoljevalo spoznavajočega duha, postalo je nevzdržno.

Prvo jasnejšo kolikor toliko zadovoljivo razlago razvojnega nauka je podal J. Lamarck, ki ga po njem imenujemo lamarkizem. Bistvo lamarkizma je v trditvi, da sta raba in neraba organov tisti mogočni činitelj, ki vodi razvoj živi v smislu napredovanja in izpopolnjevanja. Vsako živo bitje je prisiljeno, da se prilagoja izpreminjajočim se zunanjim razmeram, ki v njih živi. Zato po dani potrebi uporablja nekatere organe bolj, druge manj. Tako se nekateri organi zaradi trajne in večje rabe ter močnejšega urjenja krepijo, močnejše razvijajo in izpopolnjujejo, drugi pa so zanemarjeni in zato

razen morda odkritja Cankarjevega poprsja v veži Narodnega gledališča. Domalega vsa dela smo že prej imeli na sporedu, zato je bil večsih hram naše Talije skoraj prazen. Tam pa, kjer bi lahko slovesnost bila: ob Cankarjevih delih, tu pa je nastopila tista znana nam publika, ki se trka vedno na svoje kulturne in napredne prsi. Potegnila je Cankarja iz umetniških višin v politično mlako in ga v svojem političnem fanatizmu potvorila. Ze nekaj let prireja ista ulica demonstracije ob odprtem odru, vedno isti ljudje, ki se že od drugod predobro poznamo z njimi. Ko smo Stražarji pred časom nastopili proti izrabljanju Drame za rdečo politično tribuno, takrat je nastopila neka »javnost« proti nam in nas ožigosala kot najnekulturnejšo plast človeške družbe. Pričakujemo, da bo sedaj kmalu prišlo javno priznanje kulturnih delavcev tem junakom gledališča in njihovim kulturnim opazkam v temni dvorani sredi predstave največjega našega umetnika.

Na sporedu so bila sledeča dela: Iv. Cankar: Hlapci (2. II.), F. S. Finžgar: Veriga (3. II.), O. Zupančič: Veronika Deseniška (4. II.), Pavel Golia: Dobrudža 1916 (5. II.), S. Cajnkari: Potopljeni svet (5. II.), Pavel Golia: Sneguljčica (6. II.), Iv. Cankar: Kralj na Betajnovi (7. II., gostovanje mariborskih gledal. igralcev).

Prav gotovo bi se bila dala sestaviti mnogo boljše izbira in mnogo bolj smiselni razpored. Zdi se, da je 20-letnica Drame vendarle jubilej, ki bi mu bilo vredno posvetiti mnogo več pozornosti.

Največja teža je slonela očitno (po številu režij) na ramah g. C. Debevca, ki je tudi vse res odlično zreziral. Vloge so igralci odigrali s tisto znano jim umetniško silo, tako da so bile vse predstave na višku (Veronika Deseniška nekoliko slabša). Le novega ni nič bilo in del publike je slavnost umazal, da je bil praznik pokvarjen. Iv. Cankar pa bi bil gotovo pisal novo satiro na slovenski narod, če bi še živel.

nazadujejo, pokrnevajo in polagoma izginevajo. Raba oziroma neraba organov torej ustvarja po Lamarckovem nauku nove morfološke znake, ki se dedujejo in vodijo tako do postanka novih vrst.

Lamarckov nauk ima gotovo nekaj resničnega in upravičenega v sebi, je pa preveč enostranski, da bi mogel zadovoljivo pojasniti razvoj živstva na zemlji. Tudi je ostal precej neopažen in neupoštevan, ker je bil v opreki s tedaj veljavnim stalnostnim naukom. — Razvojna misel si je počasi utirala pot in osvajala prirodoslovno pojmovanje. Zato je imel pol stoletja pozneje brez primere večji uspeh Ch. Darwin s svojo razlago o razvoju živih bitij, ki si je na mah osvojila priznanje in največje navdušenje večine prirodoslovcev. — Darwinizem, kakor se imenuje ta nova oblika razvojnega nauka, namreč prav preprosto in lahko umljivo razlaga postanek živalskih in rastlinskih vrst v prirodi. V vsaki živalski in rastlinski vrsti vlada znatna izpremenljivost (razlikovalnost) in te razlike, ugodne ali neugodne, se prenašajo na potomstvo, postajajo v nadaljnjih rodovih očitnejše in večje ter se kopičijo v tej ali oni smeri. Pri domačih živali in pitomih rastlinah pospešuje to razlikovanje človek, ko hote in zavestno izbira mladiče tistih živali in seme onih rastlin, ki mu zaradi kakih koristnih ali lepotnih posebnosti bolj ugajajo, hoteč jih ohraniti in pomnožiti. To je tako imenovani umetni izbor (umetna selekcija), ki tako rekoč pred našimi očmi proizvaja nove rastlinske in živalske pasme (zvrsti in vrste).

To človekovo umetno poseganje v razvoj domačih živali in rastlin, ki vodi do tvorbe novih vrst, nadomešča v svobodni prirodi boj za obstanek, ki deluje sicer mnogo počasneje, vendar pa trajno, vztrajno in uspešno. Razlikovalni znaki med pripadniki iste

živalske ali rastlinske vrste se v boju za obstanek (boj za življenjski prostor, svetlobo, toploto, hrano, boljšo zemljo i. dr.) po svoji koristnosti ohranjajo, napredujejo in izpopolnjujejo, medtem ko drugi znaki zaradi pomanjkljive koristnosti ali celo škodljivosti zaostajajo, pokrnevajo in izginevajo. Tako torej nastajajo v dolgotrajnem razvoju novi znaki in z njimi nove vrste po nekem prirodem izboru, ki ga vodi boj za življenje. V neskončno dolgih dobah zemeljskega razvoja, v milijonih in milijardah let, odkar utegne biti življenje na zemlji, se je po Darwinovem naziranju iz majhnega števila preprostih, enostavnih živi po delovanju naravnega činitelja — boja za življenje — razvila vsa bujna pestrost današnjega rastlinstva in živalstva.

Darwinov nauk, spisan v skromnem slogu in obsegu, a bogato opremljen s podrobnim dokaznim gradivom, je napravil tako mogočen vtis, kakor dotlej in poslej še nobeno prirodoslovno odkritje in je imel za dolgo dobo tako privlačno in prepričevalno silo ter vesplošno veljavnost, skoraj neko magično moč, da si je komaj kdo drznil dvomiti o njem, ali mu celo javno ugovarjati. Bil je kakor čarobna raketa, ki je švignila v noč in z rezko svetlobo navidezno razsvetlila temne probleme prirodoslovja. Čimbolj ugaša odsev njene čarobne luči, ki je prvi hip vzela pogled nepristransko presojujočemu razumu učenjakov, tembolj se kažejo pomanjkljivosti Darwinovega nauka. Darwinizem, ki je do najnovejšega časa vesplošno obvladoval prirodoslovno znanost, doživlja velike omejitve in popravke. Neopisno navdušenje za Darwinov nauk, ki je navdalo znanstvenike z neko opojnostjo in povzročilo, da so Darwinove razvojne misli, same po sebi vsaj delno pravilne in upravičene, prenesli ne le na vse stroke prirodoslovja in sorodnih ved, marveč tudi na polje drugih ved, kakor zgodovina, narodoslovje (etnologija), zdravilstvo (medicina), modroslovje, gospodarstvo, sociologija, verstvo i. dr. To posplošenje darvinističnega nauka in neka nasilnost, ki so z njo darvinisti skušali zaseči vsa področja človeškega znanstvenega udejstvovanja in ustrahovati vse znanstvenike ter jih proglasiti za zaostale in manjvredne, če so se upali zoperstavljati njihovim nasilnim idejam, sta imeli za darvinizem hude posledice. Maščevali so se vse zlonamerne spekulacije zagrizenih materialistov, ki jim je bil Darwinov nauk najbolj dobrodošlo sredstvo za vesplošno podiranje nematerialističnega svetovnega nazora, za nasilno osvajanje vseh kulturnih področij, za zasužnjevanje svobodnega udej-

Trabanti boljševisma

»Vesoljno združenje za mir« (RUP = Rassemblement universel pour la Paix) se je ustanovilo l. 1936, ima zveze z vsemi podobnimi prevratnimi organizacijami, ki pod krinko vabljenih gesel služijo boljševismu. Širilo je l. 1938 propagando za proglasitev sankcij in bojkota proti nacionalni Španiji in Japonski.

Iste cilje (bojkot japonskega blaga) zastopa YWCA (Young Women Christian Association = zveza mladih krščanskih žensk), ki šteje 500.000 članov.

RUP je ustanovil agrarno mednarodno ustanovo (Centre agricole international = CAI) z namenom, da bi se širile med kmečkimi množicami sveta ideja boljševiske agrarne miselnosti kot osnove za svetovni mir.

Zboroval je nato RUP v Pragi, kjer je zagovarjal republikansko Španijo in naslovil na Beneša poslanico, polno zaupanja in simpatije.

Dne 7. maja je imel izvršilni odbor RUP sejo v Zenevi, kjer je ob navzočnosti zastopnikov osmih dežel (tudi Rusije, Mehike, Španije) nastopil za bojkot Japonske in za rdečo Španijo.

Dne 18. julija je RUP organiziral »Splošno konferenco za mirovno akcijo«, na kateri je

ZTO. Znaki SDZ so v naprej po 4 din, ker smo jih spet precej naročili. Pazite na tiste, ki jih viteško »suvajo«, ko ni nikogar na hodniku. Ze mešteto primerov imamo namreč, ki jih bomo tudi objavili, če bo potrebno.

ZTO. Opozorili smo že da bo letošnje zborovanje Pax Romané v Ameriki. Vožnja bo stala okoli 9000 din, zato pa je hrana in stanovanje tam brezplačno. Ugodnost je vendarle, ki naj bi se je poslužili tisti, ki bi radi videli Ameriko. Posebno prosimo naše gg. starešine, da bi se tega zborovanja udeležili in Slovence tam zastopali. Saj je razumljivo, da študentje ne bomo mogli letos sodelovati, ker je za nas tudi 9000 din le preveč. Prijave sprejema in daje informacije SDZ.

ZTO. V čertek, 2. marca predava v verandni dvorani hotela »Union« predsednik Slovensketa kluba, univ. prof. prelat. dr. Grivec o temi »Velehradská ideja« (pomen Velehrada za stike med Čehi, Slovaki in južnimi Slovani). SDZ vabi vsa društva, ki so v njej včlanjena, da se njih člani tega predavanja v čim večjem številu udeležijo. Predavanje se prične ob 20.15.

stvovanja človeškega duha, za ubijanje boljšege, večnega dela človekovega bitja — njegove duhovnosti. — Sledilo je kmalu iztreznjenje v znanstvenem svetu in skoraj nekomučno razočaranje ob spoznanju, da darvinizem ne odpira vrat do globljega umevanja življenja, ker je njegovo pojmovanje prirodne dogajanja enostransko in prepovršno. Darwinizmu je zadan smrtni udarec na vseh tujih področjih, kamor se je skušal vrniti, da, celo v njegovem ožjem področju, v samem prirodoslovju, so se mu močno zamajala tla in doživlja velike omejitve in popravke, da ne govorimo naravnost o njegovi krizi. — Neoporečna dejstva, ki govorijo proti darvinizmu kot nazoru, ki naj bi nezmotljivo in vsestransko zadovoljivo tolmačil razvoj živih bitij, je svoj čas absolutno gospodoval v področju biologije. Darwinu priznavajo danes znanstveniki sloves skromnega, resnega in temeljitega prirodoslovca, ki je s svojo duhovito zamisljivo organskega razvoja utrl pot razvojni misli in jo s posrečnimi primeri dobro podprl, odklanjajo pa njegovo pojmovanje življenja in njegovo razlago razvoja v prirodi kot splošno veljavno in pravilno. Angleški biolog Bateson obžaluje, da Darwin ni dobil v roke Mendelovega dela o postanku novih vrst potom križanja, s čimer bi bil dobil darvinizem čisto drugačno smer in obliko.

bilo zastopanih 30 dežel (n. pr.: Pondit Nehru iz Indije, »La Passionaria« iz Španije); namen je bil: ustvaritev emotne fronte proti fašizmu, obramba republikanske Španije itd.

Meseca septembra, ko so se odigrali znani dogodki v Monakovem in se je ohranil svetovni mir, je RUP (Vesoljno združenje za mir) neprestano hujskal Anglijo in Francijo na vojsko. V Angliji je RUP vrigel med ljudstvo pet milijonov letakov proti Chamberlainovi politiki; objavil protest proti »politiki kapitulacije« in 29. septembra je objavil oster protest proti konferenci v Monakovem. Istotako je znova vrigel med angleško ljudstvo 10 milijonov letakov, v katerih protestira proti temu, da bi angleška vlada priznala generalu Francu pravico vojskujoče se stranke.

V izvršilnem odboru so znani komunisti: Pierre Côt, Dolivet in drugi.

RUP dela popolnoma v smislu resolucije VII. kongresa kominterne, ki se glasi: »Komunisti si bodo prizadevali, da bodo nasprotnike vojne, ki se združijo v borbi za mir, navdušili za ono borbo, ki hoče spremeniti imperialistično vojno v državljansko vojno, da se s tem zruši kapitalizem.«

Spremenjenje na gori (M 17, 1-9)

2. posna nedelja

»Jesus je vzel s seboj Petra, Jakoba in njegovega brata Janeza, jih peljal posebej na visoko goro in se pred njimi izpremenil; njegov obraz se je pred njimi zasvetil ko sonce... Prikazala sta se jim Mozes in Elija in sta govorila z njim. Oglasil se je Peter in rekel Jezusu: »Gospod, dobro je, da smo tukaj; naredimo tri šotore... Glas iz oblaka je rekel: »Ta je moj ljubljani Sin, nad katerim imam veselje, njega poslušajte!« ...

Kristus se na zunaj v ničemer ni ločil od drugih ljudi. Dostojanstvo druge božje osebe je bilo skrito pod plaščem človeške narave. Toda izza te človeške narave je tako rekoč posijala včasih božja narava, ki je bila s človeško združena v drugi božji osebi. To se je opazalo na pr. v tem, kako je Jezus učil ali v njegovem svetem živiljenju, v njegovih prerokbah in posebno v čudežih; prav posebno pa v spreminjenju na gori. Tu se je Jezus pokazal trem svojim učencem v nebeški slavi, v kolikor so jo mogle človeške oči apostolov gledati. Ko so ga gledali kmalu na to vsega uničenega na križu, tedaj so se mogli spomniti na tisto čudovito spreminjenje na gori. Mogli so verjeti, da je smrt

na križu le omesna postaja, ki ni zadnja, ampak vodi do poveličanja, kakršnega so za hip zrlji v spreminjenju na gori.

Cerkev, ki je na zemlji živeči skrivnostni Kristus, je na zunaj kakor čisto človeška ustanova. Toda tudi izza nje posije večkrat to, kar je na njej božjega. Na pr. svetniki ali njen čudoviti obstoj ali čudeži, ki se v cerkvi godijo. Na vse to se spomnimo, ko nas ob uri skušnjave obiskujejo domi in pomisleki.

Zakaj je tako? Zato ker je Bog hotel, da gledamo na tem svetu to, kar pride na drugem svetu, nejasno, kakor v zrcalu in uganki. Zakaj nepopolno spoznavamo, pravi sv. Pavel. Če bi gledali in spoznavali vse s popolno jasnostjo, potem bi ne bilo nič našega sodelovanja na poti k zveličanju. Tega pa Bog od nas ljudi, ki nam je dal svobodo, ne mara. Kakor so imeli apostoli v spominu na spreminjenje na gori trdne prijeme za vero, tako imamo tudi mi nekaj trdnih opor, če imamo oči za gledanje in ušesa za poslušanje. Toda kljub tolažbi na gori spreminjenja in kljub trdnim oporam brez našega sodelovanja ne gre in ne more iti.

Iščimo torej in bomo našli, prosimo in se nam bo dalo, trkajmo in se nam bo odprlo.

Spoznanje...

Del francoskih katoličanov je v odnosu do nacionalne Španije zastopal mnenje, ki se je po čudnem naključju precej zlagalo s simpatijami svetovnega levičarstva do španske ljudske fronte. Temu delu francoskih katoličanov se je očitano, da stališče katolicizma meša s trenutnim političnimi interesi Francije oz. da se ne trudi dovolj razlikovati med načelnim moralnim opravičenjem Francove akcije in metodami, ki se ravna po zakonih vojne, med obrambo krščanstva in političnimi interesi, ki čistost te obrambe zamegljujejo. Skratka, da niso vedeli ločiti prvenstvenih motivov od drugotnih okolnosti.

Kakor koli si bodi, francosko javno mnenje (razen skrajno levičarskega seveda) je v odnosu do Španije napravilo znaten obrat. V kolikor so tu igrali vlogo zopet politični interesi Francije, ki so danes očitno popolnoma drugi, kot pa so bili poprej, ni toliko važno.

Bolj kot take hipotetične diskriminacije utegne čitatelje »Straže« zanimati naslednja zgodba:

Takoj po padcu Barcelone so odšle iz Francije v Španijo (tokrat nacionalno) tri zanimive romarske skupine: dve grupi poslancev in senatorjev, sestavljenih od levice (razen socialistov in komunistov) do skrajne desnice, in skupina francoskih generalov. Vsaka skupina je šla na svojo roko in je ubrala svojo pot. Ker pa je bila radovednost skupna vsem trem, so se vse tri skupine znašle v Barceloni (tako po njenem padcu), da tam zajamejo utise, dočker jih še ni mogoče preurediti. Po tem slučajnem srečanju so se skupine zopet razšle; generale je predvsem zanimalo vojaško stanje španske meje proti Franciji, parlamentarci pa so iskali prič, ki bi jim odkrile skrivnosti nove »španske vasi«.

Po dobrem tednu so se ti zanimivi španski romarji vrnili v domovino in začeli nase obratiti pozornost javnega mnenja: v Parizu so se vrstila javna zborovanja, informativni sestaneke okoli 200 parlamentarcev, daljši in krajši opisi v dnevnem časopisju.

Ker me pestrobarvno francosko dnevno časopisje zanima in ker rad vtaknem svoj nos k vsaki bolj zanimivi konferenci, sem seveda čital tudi te opise (poslancev in generalov) in sem zašel tudi na eno izmed teh informativnih zborovanj (na Alliance française). Ko sem tako čital in poslušal, sem se obenem spomnil na »Stražo« in na druge. — Na »Stražo« — ker je brez strahu pred nasprotnim ve-

trom ves čas španske tragedije zastopala jasno stališče, za katerega so nekateri Francozi rabili tako dolgo, in na druge — ker se mi je zdelo, da bi bil napravil boljše, ko bi s svojo avtoritativno špansko razsodbo ne bil tako neučakan.

Kaj so v glavnem povedali ti francoski opazovalci, ki so iskali virov za svoje spoznanje na neposrednih tleh (priznali so n. pr. da so se v Barceloni lahko brez sleherne ovire ali nadzorstva pomešali med prebivalstvo in si notirali izjave, ko se še ni začelo redno življenje) in na prvih mestih (kardinal iz Toleda in Burgosa, generalni vikar Barcelone i. t. d.)? V bistvu nič posebnega. Njihove izjave, podprte s točnimi, svežimi in novimi podatki, so stoo odstotno potrdile kolektivno pastirsko pismo španskih škofov katoliškemu svetu.

Kar je predvsem zanimivo in nekaterim novo, je pričanje teh svedokov o verski politiki »v drugem razdobju republikanske vlad«, t. j. pod Negrinovim vodstvom. Kakor je znanó, so si nekateri prizadevali prepričati svet, da pomeni Negrinova vlada konec komunističnega vodstva v »republikanski Španiji«, zopetno vpostavitve verske svobode in podobne lepe reči. Vrnivši se francoski izvidniki pa so priznali, da so se prepričali, da je to bila navadna propagandna laž, da pod Negrinom »republikanska Španija« ni prav nič izgubila na svojem načelnem protiverskem značaju:

Ne le, da se je nadaljevalo masakriranje vernikov,

ne le, da je v Barceloni od 60 cerkva le 9 cerkev ostalo s kolikor toliko celimi stenami, dočim so n. pr. vse banke ostale nedotaknjene, ne le, da je bil pod Negrinom (jan. 1938) teruelski škof prijet, odgnan v Barcelono in tam mučen, zgolj zato, ker je podpisal kolektivno pastirsko pismo,

ampak oskrunjena je bila celo francoska kapela v Barceloni, priključena francoskemu generalnemu konzulatu.

Pod Negrinom se je v Kataloniji ustanovila Čeka, katere strahotne mučilne naprave in metode so francoski izvidniki verificirali (videli so njene tajne zapisnike in našli pri večini justifikacij v rubriki dokazov oznako Ignora...)

* Francoska delegacija je imela priliko pregledati 53.000 zapisnikov, nanašajočih se samo na Asturijo, od teh 6000 izvršenih, 1200 pa nameranih umorov!

Pod Negrinom so se morali preostali duhovniki skrivati in maševati v katakombah...

Pod Negrinom so organi čeke 31. jan 1939 z ukazom o ustrelitvi iskali iskali barcelonskega generalnega vikarja (škof je bil ustreljen že leta 1936), pa ga k sreči niso našli.

Pod Negrinom so po begu iz Barcelone rdeče tolpe vlekli s seboj v Figueras in naprej v gozdove proti francoski meji teruelskega škofa (te dni je časopisje objavilo vest, da so ga našli mrtvega v gozdu ob francoski meji).

Pod Negrinom se je godilo, da so maltretirali v Barceloni celo francoske državljane — vernike, tako da je francoski generalni konzul v Barceloni smatral za svojo dolžnost, da opozori francosko vlado, da naj španskega notranjega ministra, ko je s svojimi kovčki pribežal v Francijo, izžene...*

Itd. itd.

Sovjetska inklinacija je pri Negrinu in Del Vayu bila tako močna, da sta se oba poročila z dvema sovjetskima državljankama iz Rusije.

Španska tragedija je končana, in sicer tako, da je pravica, kljub vsem svojim navlakami drugotnega značaja, zmagala. Španski katoličani so zadobili svobodo, a so brez cerkva in v pomanjkanju duhovščine.

Naj bi njihov drugi apel katoliškemu svetu za pomoč pri vseh katoličanih naletel prav očesno na razumevanje, da bo tako oprana krivda, ki so si jo nakopali nekateri katoličani, ko so rajše poslušali bučno levičarsko propagando in ji morda celo pomagali, kot pa da bi verjeli klicu na pomoč, ki so ga v imenu trpeče španske Cerkve poslali svetu španski škofje in se mu je pridružil papež in ves svetovni episkopat.

V Parizu, dne 26. februarja 1939.

C. Z.

* Vodja delegacije francoskih parlamentarcev, ki so napravili informativno potovanje v Španijo, poslanec Poliman, je na podlagi podatkov, ki mu jih je dal kardinal v Toledu, izjavil francoskim novinarjem, da je bilanca protiverskega divjanja v »republikanski Španiji« približno naslednja:
1. 12 škofov (+ škof iz Teruela),
2. 25 do 30% duhovščine, (Katalonija),
3. okoli 500.000 vernikov.

Nasprotja

Odklanjamo igračkanje z narodnimi svetinjami!

Jedan narod, jedna država, jedno Sokolstvo!

(Putevi i ciljevi SKJ, 10; avtentičen tekst.)

U Savezu Sokola kraljevine Jugoslavije teži vaspitni nacionalni rad za tim, da bez obzira na pleme, veru i stalež stvori viši kulturni tip jugoslovenskog čoveka.

(Putevi i ciljevi SKJ, 11.)

... Ostvarenje jedinstvene i nedeljive Jugoslavije sa jednim nedeljivim jugoslovenskim narodom... potpuno odgovara idealima i težnjama našeg Sokolstva.

(Putevi i ciljevi SKJ, 17.)

Slovenstvo, kako ga shvata Sokolstvo, ne znači to, da svaki slovenski narod treba da utone u jedno slovensko more i da u njemu potpuno izgubi svoju individualnost, nego, da se u duhu svoje vlastite kulture nesmetano i samostalno dalje razvija...

(Putevi i ciljevi SKJ, 14.)

Oficijelni sokolski krogi torej še vidijo, da je v Jugoslaviji več bratskih narodov. To sledi iz točke 17. (gl. zgoraj!), ki govori o ustvarjenju jugoslovenskega naroda.

Točka 14. (gl. zgoraj!) zatrjuje, da po sokolskem pojmovanju slovanstva ni rečeno, da mora vsak slovanski narod utoniti v slovan-

Šport

V vrtincu današnje dobe, ko si sledijo svetovni dogodki z mrzlično naglico in ko mi sami kar tekamo od enega posla k drugemu, skušajo ljudje na vse načine najti duška in odpočitka od vse te vrtoglavosti. Zlasti mnogo jih je, ki iščejo odmora v športu. Saj to ni le žoga z vsemi mogočimi igrami, šport ima toliko panog, da menda res ni človeka, ki bi poznal vse te igre in vaje. Ne samo odpočitek, tudi in predvsem služi šport vzgoji mladega človeka. Tu ima šport resnično velik pomen, ker res vzgaja, če je pametno voden in uporabljan. Ta vzgoja pa ni le telesna, vpliva tudi na duha. Volja, samozavest se krepi in zdravi ter odločni ljudje se vzgajajo tu, če imajo razsodni in sposobni ljudje pri tem besedo. Od teh ljudi dostikrat ne zavisi samo fizična, ampak v veliki meri tudi moralna vzgoja mladine.

Saj imamo strokovnega čtiva o športu že v resnici veliko, vendar pa to čtivo dostikrat pozablja v prevelikem zanosu duhovno stran, ali pa človeškega duha odklanja s prave poti ter ga mnogokrat oblikuje popolnoma zgrešeno, pa naj bo vede ali nevede.

Tudi mi smo mladi, tudi mi smo športniki. Kdo pa danes ni? Zato tudi mi čutimo njegove dobre in slabe strani in prav zato hočemo napisati včasih kakšno besedo tudi o tem. In prav o tem bomo mi tu pa tam spregovorili, kako danes raste duh in telo skupaj, in morda kdaj reki tudi kakšno kritično besedo. Kdo ima pravico, če ne ravno mi, ki najbolj čutimo svetlobo in senco današnjih dni, in ki hočemo graditi in ki že gradimo nove dni, ki morajo biti krščanski ne le doma v hiši, ampak povsod in ta povsod ne pozna vrat, tudi pri telesni vzgoji ne.

Vse Slovence je presenetila vest, da je voditelj koroskih Slovencev, dr. Tischler suspendiran. Pričakujemo, da bo berlinska vlada čimprej preklicala ta odlok.

skem morju in popolnoma izgubiti svojo individualnost. Nasprotno. Vsak narod naj se razvija nemoteno in samostojno v duhu svoje lastne kulture.

Tak je torej odnos sokolstva do vprašanja sožitja slovanskih narodov.

Kako se sklada s tem poglavjem zahteva, da se ustvari viši kulturni tip jugoslovenskega človeka? Kako se s 14. točko sklada geslo: jedan narod, jedna država, jedno sokolstvo? Kako je mogoče postaviti zahtevó po jugoslovenskem narodu? (t. 17.)

Nejasnosti in zavijanja najdemo v izjavah o odnosu Sokola do vere, čeprav je Tyršev brezverski in protiverski duh dovolj jase, nejasnost vlada tudi v pogledu odnosa sokolstva do narodnosti.

Čemu ta nejasnost? Ljudem, ki hočejo mladi slovenski rod odtujiti svojemu narodu, je potrebna. Unitaristu kažeš 10. in 11. stran: jedan narod, jedna država, jedno sokolstvo. Mlademu Slovencu, ki še ni izgubil duhovnega stika s svojim narodom, ki je še za slovenstvo živ, odpreš 14. stran in mu dopoveduješ, da ni tako hudo, kot se govori.

Mi mladi ljubimo jasnost. Ljubimo slovenski narod, iz katerega smo izšli, ljubimo zemljo slovensko, v katero se bomo povrnil. Ljubimo in hočemo nepremagljivo, po vezeh krščanstva in bratske krvi združeno veliko Jugoslavijo. Odklanjamo pa slehernó igračkanje z narodnimi svetinjami.

Od Hegla do Marxa (Dalje.)

Tu gre za načelo. Kolikor se je človek v izdelku povnanjal, toliko je raztegnil svoje bitje nanj, toliko je postal njegov lastnik v istem pomenu, kakor je lasnik svoje lastne narave. Svoje narave pa ne sme in ne more nikomur odstopiti. Delo in lastnina izdelka je nekaj po svojem bistvu nerazdružnega. Odtod protislovje v meščanski družbi, ki je to dvoje ločila in raztrgala človeka na dvoje. Po dialektičnem procesu nujno mora priti doba, ko bo kontradikcija premagana in se bo delavec polastil svoje narave, ki si jo je z delom od-tujil in povnanjal v izdelku.

Fizično delo je Marxu tako bistveno v človeški naravi, da mu popolnoma podreja njegovo umsko delovanje. Tudi resničnost spoznanja, ki si ga predstavlja kot prikazovanje predmetovih slik v možganih, je odvisna od dela. Kriterij resničnosti je izkušnja, kakor pragmatistom. V drugi tezi o Feuerbachu pravi Marx: »Vprašanje, ali pripada človeškemu mišljenju resničnost, ni vprašanje teorije, ampak praktično vprašanje. V praksi mora človek dokazati resnico, to je veljavnost in moč, tostranost svojega mišljenja. Vprašanje o resničnosti ali neresničnosti mišljenja, ki se je ločilo od prakse, je zgolj shlastično vprašanje.«

„Dvojno protislovje“

V fizičnem delu človek očituje in ustvarja svoje bistvo. In ker je to delo skupno, družabno delo, zato je človek tudi družabno bitje. Stvari, ki jih proizvaja, so njegova last, toda ne last poedinca, ampak last delavca kot takega, vsega delavskega razreda. Zato je v meščanski družbi kar dvojno protislovje: Ne samo, da je nasilno ločeno delo od lastnine izdelka, marveč je povrh še lastnina individualna, dočim je delo kolektivno. Obojno nasprotje se mora izravnati, ker to zahteva dialektični proces, ki je absolutno nujen. Toda kako?

„Dva razreda“

Vsa zgodovina človeštva je zgodovina razrednih bojev, ki so bili v različnih dobah kaj različni. Drugačni so bili v stari družbi, ko je obstajalo še suženstvo, drugačni v srednjeveški fevdalni družbi, drugačni v naši, meščanski dobi. Danes se razredni boj bliža vrhuncu. Le dva razreda si stojita nasproti, ka-

pitalist in delavec, vmesne stopnje je razvoj že skoraj popolnoma izločil in jih potisnil med proletarce. Protislovje postaja vedno bolj kričeče. Delavec postaja vedno bolj samo delavec in nič lastnik, dasi je po naravi proizvod njegova last, kapitalist postaja vedno bolj samo kapitalist, to je človek, ki je samo lastnik, pa nič ne dela, dasi bi po naravi tak človek ne smel imeti nobene lastnine. Delo postaja vedno bolj kolektivno, lastnina se kopiči v rokah vedno bolj maloštevilnih bogatinov. Vse to nujno in vedno hitreje pripravlja prevrat.

Mi gremo naprej...

Preplašeno »Jutro«

Pisali smo, da je Tyrševa ideologija, katero je v celoti prevzelo naše sokolstvo, protikato-liška in vsajena na politično ideologijo »jugoslovenstva«, to se pravi ideologijo, ki zanika srbstvo, hrvatstvo in slovenstvo. Zato, smo rekli, moramo sokolstvo odklanjati i kot katoličani i kot Slovenci pa tudi kot Jugoslovani. Zahtevamo, da se privilegiranost Sokolom na srednji šoli ukine in da se postavi na to privilegiranost Slovenska dijaška zveza in da sme v bodoče le naša organizacija imeti monopol na vzgojo mladine.

»Jutro« je zaboleta glava, ko je to slišalo in je hitro zapisalo, da nam lebdi pred očmi Hlinkova garda kot je na Slovaškem. Da, gospodom pri »Jutru« je hudo, da ne bi več oni imeli v Sloveniji iste vloge kot jo ima danes Hlinkova garda na Slovaškem. Kar sprijaznite se gospodje z dejstvom, da bo Tyrševa garda morala iz slovenskega naroda izginiti, ker narod ne bo več pital gada na svojih prsih. Da, nova garda prihaja, garda naroda, garda slovenske katoliške mladine. Slovenska dijaška mladina vstaja in njene zahteve so jasne in odločne. Njen program zdrav, ker je naroden. Ona zahteva privilegiranost, ker ima edina do tega pravico. O, vemo, kako grozno se tam na oni strani že boje samouprave, avtonomije slovenske. Ata »Jutro« in njegova zapeljana mladina si briše smrtni znoj, megli se jim pred očmi in v smrtnem strahu se jim premikajo ustne: »Slovaška, Slovaška...« Ali nič ne pomaga, vaša knuta je zlomljena, legije Slovenske dijaške zveze vstajajo, stopajo trdno v boju za svoje pravice in pravice slovenskega naroda.

talko čudno pri srcu. Bog ve, kaj se je v tem hipu zgodilo v njeni duši...

Ogromna kolesa se prično polagoma premikati. Krik. Fantek v jok. Gospa se zgrudi. Nekdo prinese kozarec vode. Nato mir... Vlak je že daleč...

Onstran proge stoji, naslonjen na tramovje, star delavec. Popravlja tir. Znova si baše pipo. Ozre se proti soncu. Z velikim robcem si obriše znojno čelo.

Oglase se enakomerni kovinski zvoki in odmevajo v zrak...

»Ljubljana! Odhod!«
»Pivo... o... o, malinovec... šunkarice...«
Primem za kovčeg.

Sodobna italijanska knjiga

Razstava italijanske knjige, ki jo je priredila italijanska vlada, je za Belgradom in Zagrebom prišla tudi v Ljubljano, kjer smo si jo mogli ogledati v dneh od 19. do 24. februarja. Posetilo jo je, kot pravijo, več kot 4000 ljudi, kar že samo po sebi daje priznanje literaturi našega zapadnega soseda, po drugi strani pa kaže zanimanje Slovencev za književno stanje sodobne Italije. Na razstavi, ki je bila zelo okusno prirejena, smo dobili plastično podobo duhovnega bogastva in književne kulture, do katere se je povzpeli italijanski narod. Videli smo krasne izdaje

Izkoreninjenci, vas je strah? Razumemo, toda pravica zmerom končno zmagaja in ta prihaja. Na to bi bili lahko naši sovražniki že prej mislili. Še malo — in na mestu Tyrševih legij bo prah in pepel. Oča »Jutro«, ne žaluj! Zakon usode je tak. Veš, saj 10 let privilegiranosti, monopola in pitanja je vendar že lepo število. Ko je zadosti, pa mora priti konec!

Sokolska povelja

Prejeli smo poročilo iz ene naših gimnazij — in takih primerov je več — da učiteljica telovadbe strogo poveljuje sokolsko dekletom pri šolski telovadbi, da je ves način telovadbe sokolski, da se nadaljuje šolski telovadni pouk iz sokolskih telovadnih ur. Za zaključek pa še sokolski pozdrav, ki ga morajo ponoviti gromko vsa dekleta za svojo viteško učiteljico. Jasno, da je nastal odpor proti temu vsiljevanju, zapostavljanju in omalovaževanju pri naših dekletih. Učiteljica pa je ozmerjala ta dekleta in v znamenju privilegiranosti v šoli, so sokolske součenke učiteljici pomagale.

Ta učiteljica s svojim ravnateljem vred še vedno misli, da še živita v »zlatih časih«, ko je postopal ravnatelj gimnazije z vsemi nesokoli kot z brezpravno rajjo. Menda se še zmerom ta gospod ravnatelj »duša« in udarja po mizi: »Na zavodu, kjer sem bil do zdaj, so bili vsi, od šolskega sluga, pa preko dijakov do direktorja Sokoli. In to bo tudi tu!« Na uho povedano: »Saj tudi takrat mi šlo tako gladko, če je njegova lista dobila na občnem zboru Počitniške zveze (takrat bi bili protidržavni, če je ne bi imenovali Ferijalni savez!) 24 glasov, lista katoliških dijakov pa 124. Ampak gospod ravnatelj je vse razveljavil, pa iz matematike cvek zapisal.

Toda danes, gospod ravnatelj! Saj je že dan. Zdramate se vendar, pogledajte okrog sebe Vi in Vaša učiteljica telovadbe. Sicer Vaju bo moral priti kdó buditi!

Udeležite se študijskega tečaja Akadem-ske zveze, ki ga bo priredila prihodnji teden AZ v spomin pokojnega papeža Pija XI. Ob-ravnavale se bodo vodilne smernice okrožnic pokojnega papeža. Govorijo: Prevz. g. dr. Gregorij Rožman, dr. Alojzij Odar, dr. Andrej Gosar, dr. Franc Grivec, dr. Ivan Ahčin, dr. France Veber, dr. Janez Janžekovič, dr. Karl Capuder, dr. Kalan in akademiki.

starih klasikov — seveda večinoma le hrbet in platnice, dalje na znanstvenem oddelku izdaje Italijanske kraljeve akademije, a najbolj je padla vsakomur v oči velika, nova Enciclopedia italiana v 30 zvezkih. Ob tej enciklopediji so se ljudje tudi najbolj ustavljali, saj to delo v celoti predstavlja nemirnega, iščočega duha človekovega, ki stoletje za stoletjem gradi, veča stavbo svojih do-gnanj in izsledkov. Na razstavi je bila tudi neka druga, 2 zvezka praktičnega formata obsegajoča Enciclopedia pratica (izšla v založbi Bompiani v Milanu l. 1938), ki se zdi, da je posnetek one velike. Res — v njej naj-deš vse, kar te zanima, o čemer bi se rad po-učil. Ni pa s tem rečeno, da je vse tudi spre-jemljivo. Bereš n. pr.: »Spalato, citta ita-liana, appartenente politicamente alla Jugoslavia...« Ali pa: »Sloveni... Parlano il dialetto serbocroato.« — Za nas v tem sicer ni nobenega problema (vemo, da je Split pravo hrvatsko mesto in da Slovenci govo-rimo svoj lastni slovenski jezik) in tozadev-nih pojasnil ne bomo iskali v tujih enciklo-pedijah; pač pa je tu vprašanje tujcev, ki bodo v nepoznanju realnih razmer taka znanstveno nevzdržna pojasnila bona fide sprejeli.

Razstava je na človeka napravila močan vtis. Italijanski imperij je v kulturnem ozi-

Univerza

Medtem, ko Akademsko akcija prezimuje...

V času, ko so bili gg. odborniki Akademsko akcije na blagodejnem oddihu, so se morala znajti druga društva, da se je opravilo v poslednjem trenutku vse, kar je bilo vse do vlade »strokovne liste« naloga Akademsko akcije. Pri predsedniku senata dr. Korošču je bil sprejet tov. Ludvik Leskovar. Ob tej priliki je tov. Leskovar obširno poročal g. predsedniku o stanju posameznih institutov na naši univerzi in ga prosil, naj ostane slovenski dijaški mladini še naprej tako naklonjen. Eden izmed prvih uspehov dr. Korošča, ko se je vrnil iz konfinacije, je bila univerzitetna knjižnica. Sledili so še drugi, ki bodo v ponos slovenski univerzi in našemu narodu. In še sledili bodo novi, ki bodo narodu v ponos, onemu, ki je vnel in vnema edini smisel in srce za našo univerzo, pa v čast.

V nedeljo, dne 19. februarja je odpotovala v Belgrad delegacija Slovenske dijaške zveze. V ponedeljek je bila sprejeta pri g. ministru Snoju. Ker so v proračunskem predlogu samo krediti za strojni inštitut, hidrotehnični laboratorij in dodatni krediti za univerzitetno knjižnico, je delegacija Slovenske dijaške zveze še isti dan zaprosila za sprejem pri prosvetnem min. g. Čiriču. G. min. je ravno izdeloval predlog za amandment k finanč. zakonu. G. minister je dal delegaciji zagotovilo, da bodo interesi slovenske univerze, ki so obenem interesi slovenskega naroda, v polni meri upoštevani.

V torek je bila delegacija sprejeta pri gradbenem ministru dr. Mihi Kreku.

Ker je finančni odbor narodne skupščine v teh dneh obravnaval proračunske predloge, je delegacija Slovenske dijaške zveze stopila v stik s poslanci slovenskega parlamentarnega kluba in jih obširno informirala o vseh vprašanjih naše univerze.

Dom visokošolk

V istem času sta se mudili v Belgradu predsednica in tajnica društva »Dom visokošolk«.

Kakor znano, ima tudi Akcija v svojem programu delo za dom visokošolk. Na drugi seji AA je bil celo določen referent za dom visokošolk. Zanimivo pa je, da odbornici »Doma visokošolk« nista o tem ničesar vedeli. Menda ima akcija to zahtevo v svojem programu za ornament?

ru vreden naslednik Rimskega imperija. To moramo priznati, pa naj imamo pred očmi še toliko senčnih in bolečnih spominov. In prav ob tej priliki je treba spregovoriti o nečem, kar je najpomembnejši pogoj pravega razumevanja in dobrega sosodstva.

Znano je, da imajo narodi in države različne politične težnje in da prav iz tega izvirajo vsa nasprotstva. Plemeniti človeški duh pa ima občečloveški cilj. Ne ustavijo ga meje, ne zatre orožje, ne uničijo stoletja. Raste in se izpopolnjuje in je vsemu človeštvu v lasti. Edino na tem polju duhovne rasti in tekme, kjer ne odločajo tako materialna sredstva, se morajo narodi zblíževati. In vtis imamo, da se fašistična Italija tega zaveda. In še moramo reči: velikega italijanskega naroda s pravo krščansko kulturo ne bi bilo vredno, da bi 600.000 Jugoslovancev, ki živijo v mejah Italije ne moglo razvijati svoje lastne slovanske kulture. Predosem njih domača beseda bi morala biti nedotakljiva. To naj bi bila praktična posledica razstave italijanske knjige v treh glavnih mestih Jugoslavije. Le tako bo političnemu zblížanju sledilo nujno potrebno narodnostno zblížanje, brez katerega je ono prvo samo krpa papirja, ki pojutrišnjem na borzi mednarodne politike ne bo imela nobene vrednosti več. Bič.

Književnost

Dogodek

Kolodvor. Zrak poln sopare in saj, kot ga že vohaš v čakalnici.

Bože moj... 15 minut zamude. Ptujski bo kmalu odšel — nato šele ljubljanski. Dolgčas.

Klopi za potnike so prazne. Na neki klopi leži star cenik Meinel-Herold, ves zamazan in strgan. Poleg njega pol strani športskih novosti; Bog ve čigave so...

Oziram se okrog. Po stenah: Plitvička jezera. Visoke Tatre.

»Pivo... o... o, šunkarice, konjak...!«

Majhen dečko, z belo krpo preko ram in skrbno počesan, koraka mimo oken, skozi katera gleda tu pa tam kak radoveden obraz.

Krčevit jok mi plane na uho. Mlado deklet priteče na peron ter se brž skrije v železniški voz. Nekaj hipov nato priteče za njo že starejša gospa, oblečena v črno. Z roko vodi majhnega fanta. Robec si pritiska na usta in krčevito ihti. Kliče neko tuje ime in iz ust ji prihajajo nerazumljivi glasovi. Fantek jo zre z obupanim obrazom. Zgleda, da bo vsak hip planil v jok.

Stroj zapiska. Jokanje se spremeni v krik — krik poln bolesti in žalosti, da ti postane